

Az efféle gazdag anyagból merítő, árnyalatosként pontos leírásra törekvő stíluselméleti terminológiai árnyalásra is ösztönöz, sőt kényszerít. Az új szempont új nevet kíván. Dicsérendő mértéktartással ugyan, de Kemény Gábor is ajánl néhányat. Ezeket például: körülíró metafora (16.), tapadásos megismerés (19.), chiasztikus hasonlat (45.), szerephasonlat (61.), sőt „képi rímek” (44.).

A szerző szembenézett a Krúdy-próza képességére, képtobzódására vonatkozó, értékelő választ igénylő kérdéssel is. Így fogalmazott: „aligha kerülhetjük meg a kérdést: erény-e ez vagy gyöngység, dicsérnivaló pozitívum vagy sajnálatra méltó hiányosság?” (81.) A kérdésre több helyen is választ adott. Először rögtön a kérdés után így: „Az hiszem, hogy mindkettő.” Mértéktartást tükröző felelet. Fontosabbnak érzem azonban az elemzés végére illesztett értelmező állásfoglalást: „az írói képalkotás funkciójának ilyen irányú eltolódása jellegzetes velejárója, tünete az epika általános szubjektívizálódásának, lírai mozzanatokkal való telítődésének, vagyis annak a világirodalmi hatósugarú áramlatnak, mely a magyar irodalomban — nem lebecsülendő előzmények után — éppen Krúdy életművében öltött klasszikus módon testet”. (100.) Valóban, a föltett kérdésre olyan választ kell adnunk, amelynek a magja Krúdy stílustörténeti helyének megjelölése.

Pusztai Ferenc

Veres Péter koszorúja. Kortársak írásai, emlékezései. A kötetben szereplő írásokat válogatta és szerkesztette Rádics József. Szaklektorok: Darvas József, Kállai Gyula. Bp. 1973. Táncsics K. 439 l. + 26 m.

A magyar szakszervezetek kiadója, a Táncsics, tette le az első irodalmi koszorút Veres Péter alig pár éve domborodó sírhalmára. Veres Péter koszorúja címen — Rádics József gondos munkájával — egy külsőleg is szép formájú könyvben tisztelget az író emléke előtt. Irodalomtörténeti előzményei között a Babits-emlékkönyvet (1941), illetve a Móricz Zsigmond ébresztését (1945) említhetjük meg. Nem méltatlan azokhoz. Ugyanolyan alapkönyv lesz a Veres Péter-kutatásnak, mint az előbbieket Babits, ill. Móricz Zsigmond életműve búvárlóinak.

A Veres Péter koszorúja írásait három rétegre bonthatjuk.

Az emlékezők egy része a közéleti ember alakját ébreszti. Az első helyre Kádár János: *Emlékezés Veres Péterre* című írása kívánkozik. Ő a párt és Veres Péter viszonyáról szólva jelenkori történelmünk legfontosabb dimenziójában helyezi el a nagy író alakját. Elisme-

ri önkritikusan, hogy volt pillanat, amikor a párt és Veres Péter között olykor fellobbanó vitában nem az akkori pártnak, hanem Veres Péternek volt igaza. Az ötvenes évek elejét írták akkor. — Igen figyelemreméltó Gáspár Sándor: *Tiszta ember volt*, és Kállai Gyula: *Arcképvázlat Veres Péterről* című írása. Kállai félig már az irodalomtörténeti mondanivalójuk közé is sorolható lett volna. A politikus társak írásai közül Bognár Józsefét tenném az első helyre: *Emlékezés Veres Péterre*, a szocialista társadalom felejthetetlen közéleti harcára, s Ortutayét: *Az első találkozásokról*.

Megszólalnak a kötetben irodalomtörténészek is. Közülük első helyen B. Nagy Lászlót kell említeni: *Őrök számadás-a megjelenése idején, 1964-ben figyelmet keltett. Kötetének; A teremtés kezdeté-nek is egyik legszebb darabja. Veres Péter írói indulásáról Béli Miklós írt jelentős tanulmányt. A kötet irodalomtörténetileg legtanulságosabb írásait írók, író-társak írták. A sort Gaál Gábor nyitja meg, Bálint György folytatja, s a továbbiakban idejegyezhetjük az utolsó ötven év magyar irodalmának sok nagyon fontos nevét: Erdei Ferenc, Révai József, Nagy Lajos, Móricz Zsigmond, Nagy István, Sinka István, Lukács György, Sarkadi Imre, Illés Endre, Fábry Zoltán . . . ha tovább sorakoztatnám a nevet, valóban névsorolás lenne.*

Írjuk ide azonban külön a két legfontosabb nevet: Illyés Gyula, Németh László. Mindketten indulása pillanatától mellette álltak. 70. születésnapján Németh László adott róla interjút Tóbiás Áron nevezetes magnójának. Illyés a sírnál búcsúztatta. Utóbb pedig a nagy példányszámú napilapban, betegszobájából küldött remek cikkében fedezte fel újra, a Magyar Remekírók-sorozatban megjelent Veres Péterben a páratlan realista tehetséget.

Varga József

Lovass Gyula: Kilenc hős visszatér. Bp. 1973. Magvető K. 530 l.

Tisztelet, becsület a *Magvető* Kiadónak, amiért — bizonyára anyagi szempontokat félretéve — félszáznál több lapot számláló kötetben megjelentette egy harminc évvel ezelőtti tragikus betegségben elhunyt fiatal író-esztéta életművét — és teljes elismerés mindazoknak, akik a gyűjtemény kiadását szorgalmazták.

A kötet megjelentetését egyébként korántsem csak a kortársi kegyelet indokolta: Lovass Gyula (maga-kiegészítette családi nevén Dorogi-Ortutay Gyula) a két háború közötti korszak irodalmának — az ugyancsak tragikusan elpusztult Örléy István mellett — egyik legtehetségesebb és legrokonszenvesebb ígérete volt, az beszérlő próza és az esszé területén